

FUNDARGERÐ

FJÁRMÁLASTÖÐUGLEIKANEFND

2023

Desember
19. fundur
Birt 3. janúar 2024

Fundargerð fjármálastöðugleikanefndar Seðlabanka Íslands

Desember 2023 (19. fundur)

Birt: 3. janúar 2024

Fjármálastöðugleikanefnd Seðlabanka Íslands tekur ákvarðanir um beitingu stjórnþækja bankans varðandi fjármálastöðugleika. Í fjármálastöðugleika felst að fjármálakerfið geti staðist áföll í efnahagslífi og á fjármálamörkuðum, miðlað lánsfé og greiðslum og dreift áhættu með viðhlítandi hætti. Nefndinni er falið að leggja mat á ástand og horfur í fjármálakerfinu, kerfisáhættu og fjármálastöðugleika, skilgreina nauðsynlegar aðgerðir til að tryggja fjármálastöðugleika og að ákveða hvaða aðilar, innviðir eða markaðir teljist kerfislega mikilvægir. Fjármálastöðugleikanefnd getur beint ábendingum til viðeigandi stjórnvalda þegar tilefni er til um nauðsynlegar aðgerðir til að efla og varðveita fjármálastöðugleika. Nefndin birtir opinberlega fundargerðir af fundum sínum að jafnaði innan fjögurra vikna, þar sem fram koma upplýsingar um ákvarðanir nefndarinnar, forsendur þeirra og mat á fjármálastöðugleika.

Á fundum nefndarinnar 20. og 28. nóvember og 4.-5. desember 2023 voru fluttar kynningar um þróun og horfur í efnahagsmálum, stöðu fjármálakerfisins og innviða greiðslumiðlunar. Nefndin ræddi stöðu og horfur fyrir fjármálastöðugleika og helstu áhættuþætti, svo sem þróun efnahagsmála og áhrif jarðhræringa á Reykjanesskaga á fjármálakerfið og efnahagslíf, áhættu í rekstri fjármálafyrirtækja og fjármálakerfisins, þróun á innlendum fjármálamörkuðum, skuldsetningu heimila og fyrirtækja, stöðu á fasteignamarkaði, virkni lánþegaskilyrða, eiginfjárstöðu fjármálafyrirtækja og fjármálasveifluna. Jafnframt ræddi nefndin um öryggi, hagkvæmni og skilvirkni fjármálainnviða og mikilvægi þeirra fyrir stöðugleika fjármálakerfisins. Nefndin fékk upplýsingar um fjárfestingastefnu lífeyrissjóða, eignasamsetningu og ávöxtun auk kynningar um áhrif sjóðanna á fjármálastöðugleika. Þá var vinna bankans við forsendur álagsprófa fyrir árið 2024 kynnt fyrir nefndinni. Nefndin fékk kynningu á niðurstöðu könnunar- og matsferlis (e. SREP) sem viðskiptabankarnir fóru í gegnum á árinu 2023 en út frá því er metin eiginfjárfkrafa sem lögð er á þá undir stoð II-R. Þá fékk nefndin upplýsingar um málefni skilavalds og breytingar á lögum þeim tengdum.

Í ársfjórðungslegu endurmati ákvað fjármálastöðugleikanefnd að halda gildi sveiflujöfnunaraukans óbreyttu en samkvæmt ákvörðun nefndarinnar í mars sl. mun hann hækka úr 2% í 2,5% frá og með 16. mars 2024.

Fjármálastöðugleikanefnd styður framgang frumvarps um aukið rekstraröryggi í greiðslumiðlun sem lagt hefur verið fram í samráðsgátt stjórnvalda. Nefndin telur mikilvægt að huga heildstætt að viðnámsþrótti greiðslumiðlunar, koma sem fyrst á óháðri innlendri greiðslumiðlun, styrkja net- og rekstraröryggi fjármálafyrirtækja og treysta rekstrarsamfellu.

Þá lauk nefndin árlegu endurmati á kerfislega mikilvægum fjármálafyrirtækjum og eiginfjáruka vegna kerfislegs mikilvægis. Nefndin staðfesti kerfislegt mikilvægi Arion banka, Íslandsbanka og Landsbankans. Einnig var ákveðið að halda eiginfjáruka vegna kerfislegs mikilvægis óbreyttum í 2% á allar áhættuskuldbindingar.

Greining á fjármálastöðugleika

Hagvöxtur í viðskiptalöndunum hafði gefið eftir og verðbólga hafði minnkað. Undirliggjandi verðbólga hafði hins vegar víða hjaðnað hægt og því var búist við að vextir yrðu háir lengur en áður var talið. Áhætta tengd fjármálastöðugleika á alþjóðavísu sem hafði aukist á árinu 2023 var enn talin mikil og áhrif hærri vaxta höfðu m.a. komið fram í aukinni lausafjár- og útlánaáhættu fjármálafyrirtækja. Vaxtaálag á alþjóðlegum fjármálamörkuðum hafði hækkað lítillega eftir mikla lækkun í sumar. Hækkunin virtist einkum stafa af stríðsátökum og óvissu um alþjóðlegar efnahagshorfur sem gæti dregið úr viðnámsþrótti heimila og fyrirtækja og haft neikvæð áhrif á gæði eigna banka. Arðsemi banka beggja vegna Atlantsála hafði á hinn bóginn verið með ágætum og því var viðnámsþróttur þeirra enn sem komið er almennt talinn góður gagnvart því útlánatapi sem mögulega gæti orðið.

Nefndin var sammála um að á heildina litið væri staða fjármálastöðugleika góð hér á landi, þrátt fyrir mikla verðbólgu og hátt vaxtastig. Spennan í hagkerfinu væri líkleg til að hjaðna hægt en örugglega. Hægt hefði á hagvexti á þriðja ársfjórðungi og einkaneysla dregist saman um liðlega 2% milli fjórðunga. Nefndin taldi að hátt vaxtastig til lengri tíma gæti haft neikvæð áhrif á eignagæði í bankakerfinu en sú áhætta væri takmörkuð enn sem komið væri og miðað við líklegustu horfur fram á við. Helstu áhættuþætti fjármálastöðuleika taldi nefndin vera netáhættu og áhættu tengda íbúða- og atvinnuhúsnæðismarkaði. Nefndin var sammála um að lánþegaskilyrðin hefðu varðveitt greiðslugetu heimila og stuðlað að því að staða flestra heimila væri viðráðanleg. Vanskil væru lítil og hefðu aukist óverulega þrátt fyrir aukna verðbólgu, hækkun vaxta og þyngri greiðslubyrði.

Viðnámsþróttur bankakerfisins

Að mati nefndarinnar er viðnámsþróttur kerfislega mikilvægu bankanna (KMB) mikill. Eiginfjár- og lausafjárstaða þeirra var vel yfir lögbundnum mörkum. Lausafjárstaða bankanna hafði lækkað milli funda nefndarinnar vegna gjalddaga á erlendum skuldabréfum og var laust fé þeirra umfram lágmark tæplega 326 ma.kr. í lok október. Lausafjárhlutfall þeirra í öllum gjaldmiðlum var 176% sem er vel yfir 100% lágmarki lausafjárreglna Seðlabankans. Vaxtaálag á erlendar útgáfur lækkaði mikið í sumar en tók að hækka á ný í október samhliða hækkunum á álagi á alþjóðamörkuðum. Í september voru kjör á óveðrtryggðum skuldabréfaútgáfum KMB í evrum þó betri en í maí. Á fundinum kom fram að engar afborganir væru af erlendum skuldabréfum bankanna það sem eftir lifði árs en að jafnvirði um 120 milljarða króna væri á gjalddaga árið 2024. KMB ættu nægar lausar eignir til að mæta gjalddögum næsta árs í íslenskum krónum og erlendum gjaldeyri án þess að brjóta lausafjárhlutföll. Þeir gætu því þolað töluvert útlæði lausafjár. Á árinu höfðu innlán aukist um 9%, eða 229 ma.kr., en innlán nema um helmingi af fjármögnun bankanna en markaðsskuldabréf um 30%.

Rekstur KMB gekk vel á fyrstu níu mánuðum ársins og skiluðu þeir 60 ma.kr. hagnaði samanlagt. Arðsemi eiginfjár var 11,8%, sem er um 1,4 prósentum meiri arðsemi en á sama tíma í fyrra. Hreinar vaxta-tekjur voru 113 ma.kr. og jukust um fimmtung milli ára. Þóknunartekjur og hreinar tekjur af fjármála-starfsemi jukust einnig á milli ára á fyrstu níu mánuðum ársins en aðrar rekstrartekjur voru óbreyttar milli ára. Á sama tíma jókst einnig rekstrarkostnaður þeirra. Eiginfjárhlutfall KMB var á bilinu 23,7%-24,3% í lok september eða 3,2-4,1 prósentum yfir lágmarkskröfum Seðlabankans að teknu tilliti til arðgreiðslna næsta árs og fyrirhugaðrar hækkunar sveiflujöfnunaraukans í mars nk. Í lok þriðja ársfjórðungs voru vogunarhlutföll KMB á bilinu 11,8% til 13,5% en 12,7% fyrir þá í heild. Lágmarkskrafa skilavalds Seðlabanka Íslands um eiginfjárgrunn og hæfar skuldbindingar fyrir kerfislega mikilvægu banka þrjá (svokölluð MREL-krafa) var í lok september sl. á bilinu 29,4% til 31% af áhættugrunni. MREL fjármögnun bankanna var á bilinu 37,8% til 41,8% af áhættugrunni.

Vanskilahlutfall heimila var 0,8% í lok september og fyrirtækja 2,4% sem er 0,1 prósentu hækkun frá síðustu áramótum á báðum hlutföllum.¹ Hæst var vanskilahlutfall fyrirtækja í gisti- og veitingarekstri en það hafði haldið áfram að lækka frá síðasti fundi nefndarinnar. Hlutfall útlána fyrirtækja sem skilgreind eru með ívilnun og í skilum var 3,2% í lok september sl. miðað 7,3% um síðustu áramót. Staða fyrirtækja sem þurftu á ívilnun að halda vegna faraldursins hafði því styrkst undanfarna mánuði. Á móti hefur mikil verðbólga og hækkandi vaxtastig þyngt greiðslubyrði lána hjá flestum lántakendum. Hækkandi vaxtastig og aukinn fjármagnskostnaður hafa almennt neikvæð áhrif á útlánagæði.

Skuldir heimila og fyrirtækja

Nafnvöxtur skulda heimila hefur gefið eftir frá árinu 2021 og var 12 mánaða vöxturinn 5,8% í lok þriðja fjórðungs. Skuldir heimila drógust saman að raunvirði á fjórðungnum og var raunvöxtur neikvæður um 2,1% í september m.v. sama tíma í fyrra. Hækkun skulda heimila í heimsfaraldrinum sem hlutfall af vergri landsframleiðslu og af ráðstöfunartekjum hafði gengið nær alfarið til baka. Nýjar lánveitingar til heimila höfðu þó aukist á síðustu mánuðum en voru enn nokkuð undir langtímameðaltali. Heimilin höfðu í vaxandi mæli endurfjármagnað óverðtryggð lán á breytilegum vöxtum með nýjum verðtryggðum lánnum. Hlutdeild verðtryggðra lána af útistandandi íbúðalánnum hækkaði því og var 49,3% í lok október, samanborið við 43,8% í byrjun árs. Hækkun launa og viðleitni heimila til að takmarka hækkun greiðslubyrði þrátt fyrir hærri vexti hafði leitt til þess að hlutfall heimila með greiðslubyrðarhlutfall umfram 35% hafði staðið nær óbreytt frá síðasta sumri og aðeins aukist lítillega frá áramótum, þ.e. úr 10% í 13,3% heimila í lok október að teknu tilliti til áætlunar um launaþróun.

Í október hafði kaupmáttur launa aukist um 2,8% frá fyrra ári og fáar vísbendingar voru um aukinn greiðsluvanda hjá heimilum þótt merki væru um að farið væri að reyna á viðnámsþrótt þeirra í vissum tilvikum. Einkaneysla dróst saman um 1,7% frá fyrra ári á þriðja ársfjórðungi og árstíðaleiðrétt atvinnuleysi hafði aukist. Vanskil og aðrar vanefndir heimila höfðu aukist lítillega frá áramótum en voru lítil í sögulegu samhengi. Rætt var um þróun yfirdráttarlána heimila og minnt á að tölur um yfirdráttarlán innlánsstofnana næðu einnig yfir greiðslukortaskuldir, þar með talið útistandandi stöðu kreditkorta í lok hvers mánaðar. Yfirdráttarlán skv. hagtölum hreyfast því mjög í takt við þróun kortaveltu og einkaneyslu, sem torveldar túlkun gagnanna. Fram kom að yfirdráttarlán heimila á innlánsreikningum samkvæmt vaxtakjaragögnum Seðlabankans sýndu að þau hefðu lækkað að raunvirði í ár.

Tólf mánaða raunvöxtur skulda fyrirtækja mældist neikvæður um 1,1% í lok þriðja ársfjórðungs. Skuldir fyrirtækja voru 76,8% af landsframleiðslu og höfðu ekki mælst lægri síðan 1998. Dregið hafði úr nýjum lánveitingum og höfðu útlán KMB til fyrirtækja dregist saman að nafnvirði frá síðasta fundi nefndarinnar. Eftirspurn eftir verðtryggðum lánnum hafði heldur aukist á meðal fyrirtækja, einkum fyrirtækja í byggingageira og fasteignafélaga. Útgáfur fyrirtækjaskuldabréfa höfðu heldur dregist saman frá fyrra ári en útlán sérhæfðra sjóða til fyrirtækja höfðu vaxið hóflega. Niðurstöður útlánakönnunar Seðlabankans gáfu til kynna að frekari samdráttar í eftirspurn fyrirtækja eftir lánsfé væri að vænta á næstu mánuðum. Gjaldprotum fyrirtækja hafði fjölgað á árinu og höfðu náð sambærilegum fjölda og fyrir heimsfaraldurinn en á sama tíma hafði nýskráðum fyrirtækjum einnig fjölgað.

Eignaverð

Kaupsamningum hafði fækkað lítillega milli ára á þriðja ársfjórðungi en fjölgað á milli fjórðunga. Nokkrar breytingar höfðu orðið á samsetningu seldra eigna og kaupendahóps. Þannig hafði hlutfall nýbygginga í kaupsamningum lækkað frá síðasta ári og hlutfall fyrstu kaupenda hækkað í 32,5% á þriðja fjórðungi og ekki mælst jafn hátt í tvö ár. Frá því að reglugerð um hlutdeildarlán var breytt í byrjun júlí

---

¹Vanskilahlutfall reiknað skv. EBA staðli (e. non-performing loans ratio).

hafði slíkum lánnum fjölgað. Á tímabilinu ágúst til október voru um 30 hlutdeildarlán veitt í hverjum mánuði sem var þó aðeins lítil hluti af heildarveltu á fasteignamarkaði en tæplega 1000 kaupsamningar eru gerðir mánaðarlega. Þrátt fyrir að fjöldi íbúða til sölu hafi áfram aukist hafði fasteignaverð haldið áfram að hækka. Vísitala íbúðaverðs á höfuðborgarsvæðinu hafði að meðaltali hækkað um 1% á milli mánaða í ágúst til október. Árshækkun íbúðaverðs mældist 2,9% að nafnvirði en var neikvæð um 4,6% að raunvirði í október sl. Íbúðaverð mælist enn hátt í hlutfalli við ákvarðandi þætti svo sem laun og leiguverð. Frávik vísitölu íbúðaverðs frá metinni langtímaleitni var 7,4% í október.

Verðvísitala raunverðs atvinnuhúsnaðs á höfuðborgarsvæðinu hækkaði um 4% á þriðja ársfjórðungi og mældist árshækkun hennar 7,7% við lok fjórðungsins sem er 17% yfir metinni langtímaleitni. Velta í þinglýstum viðskiptum með atvinnuhúsnaði hefur dregist mikið saman frá síðasta ári en hún var mjög mikil í sögulegu samhengi í fyrra.

Áfram virðast umsvif vera mikil á byggingamarkaði og útlit fyrir að fleiri nýjar íbúðir komi inn á markaðinn á þessu ári en undanfarin ár að árinu 2020 undanskildu. Velta á byggingamarkaði hélst nær óbreytt að raunvirði á milli ára í júlí og ágúst en hafði aukist talsvert fram að því. Töluverð eftirspurn virðist enn vera eftir starfsfólki í byggingarstarfsemi.

Hlutabréfaverð skráðra félaga hafði lækkað milli funda og var lækkunin drifin af lækkun fárra en stórra fyrirtækja. Frá síðasta fundi nefndarinnar hafði vísitala aðallista lækkað um 2,2% og alls um 11% frá áramótum. Velta með hlutabréf í kauphöllinni hafði minnkað um 29% miðað við sama tíma í fyrra. Ávöxtunarkrafa verðtryggðra ríkisbréfa hafði þokast upp á seinni hluta ársins og verðbólguálag á skuldabréfamarkaði lækkað frá fyrri hluta ársins, einkum til skamms tíma en það var þó enn hátt og vel yfir verðbólguþröskulmiði Seðlabankans. Munur á kröfu óverðtryggðra bréfa til lengri og skemmri tíma hafði minnkað sem gæti bent til þess að markaðsaðilar vænti þess að vextir verði háir skemur en áður var talið.

Gengi krónunnar

Gengi krónunnar hafði lækkað um 6% frá fundi nefndarinnar í lok september var þó um 1% hærra en í upphafi árs. Seðlabankinn seldi gjaldeyri 13. nóvember til að draga úr sveiflum í gengi krónunnar í kjölfar jarðhræringa á Reykjanesi. Velta á millibankamarkaði með gjaldeyri tæplega þrefaldaðist frá október til nóvember. Skammtíma vaxtamunur við útlönd hafði aukist á árinu. Síðastliðna mánuði var hann áþekkur og í júní 2015 þegar fór að bera á nokkru fjármagnsinnflæði erlendra aðila.

Um 42 ma.kr. (1,4% af VLF) afgangur var á viðskiptajöfnuðinum við útlönd á fyrstu þremur fjórðungum ársins en á sama tíma í fyrra mældist 54 ma.kr. halli (1,9% af VLF). Uppgangur í ferðaþjónustu skýrir öðru fremur batann á milli ára. Erlendir ferðamenn voru aðeins lítillega færri á fyrstu tíu mánuðum ársins en á sama tíma metárið 2018. Aftur á móti voru gistinætur heldur fleiri og tekjur af hverjum einnig meiri.

Hrein framvirk gjaldeyrisstaða bankanna var jákvæð um 140 ma.kr. í lok október sl. og hafði lækkað um 25% frá því í lok júní. Fjármagnsinnflæði erlendra aðila var jákvætt um 33 ma.kr. á fyrstu tíu mánuðum ársins. Erlendir aðilar höfðu keypt skráð hlutabréf og ríkisbréf fyrir um 9 ma.kr. meira en á sama tíma í fyrra. Þá höfðu lífeyrissjóðir keypt erlendan gjaldeyri fyrir 76 ma.kr. á fyrstu tíu mánuðum ársins sem er svipað og á sama tíma í fyrra. Í október og nóvember höfðu þeir þó dregið úr gjaldeyriskaupum. Gjaldgjöf KMB stóð í stað á milli funda og var í jafnvægi, þ.e. þeir áttu jafn mikið af eignum í erlendum gjaldmiðlum og þeir skulduðu.

Horfur eru á að flugframboð til og frá landinu fyrstu fimm mánuði næsta árs verði töluvert meira en í ár. Dregið hafði úr bókunum á flugi vegna fréttáflutnings af jarðhræringunum á Reykjanesi líkt og fram

kom í tilkynningum frá flugfélögum. Íslensku farþegaflugfélögin höfðu bæði nýlega tilkynnt að afkomu-spá fyrir árið 2023 hafi verið felld úr gildi.

Fjármálasveiflan og sveiflutengd kerfisáhætta

Sveiflutengda kerfisáhættu má nálgast með margvíslegum hætti og styðst nefndin við fleiri en einn mælikvarða. Samsettur mælikvarði á fjármálasveiflu gaf til kynna að enn hefði verið fjármálaleg uppsveifla á þriðja ársfjórðungi 2023. Sveiflan var áfram drifin af öllum undirsveiflum, þ.e. skulda-, húsnæðis- og fjármögnunarsveiflu, en merki voru um lítilla hægari upptakt húsnæðissveiflu. Raunlækkun íbúðaverðs á árinu auk minnkandi skuldsetningar einkageirans gæti bent til þess að fjármálasveiflan sé að snúast eða staðna. Samsettur vísir fyrir innlenda sveiflutengda kerfisáhættu (d-SRI) sýndi minnkandi kerfisáhættu sjöunda fjórðunginn í röð og skýrðist þróunin á þriðja fjórðungi helst af jákvæðri þróun viðskiptajafnaðar og lækkandi raunverði hlutabréfa. Samantekið gáfu vísar um sveiflutengda kerfisáhættu til kynna að hún væri hófleg og að kerfisáhætta væri farin að minnka.

Lífeyrissjóðir

Nefndin fékk kynningu á stöðu og horfum í rekstri lífeyrissjóða. Í lok þriðja ársfjórðungs nam lífeyrisparnaður landsmanna 7.180 ma.kr. eða 176% af VLF og hafði aukist um 4,1% frá áramótum samanlagt í samtryggingardeildum og séreign. Hlutfall erlendra eigna samtryggingardeilda var 37,7% af heildareignum á þriðja fjórðungi og hafði hækkað um 1,2 prósentur frá áramótum. Með breytingum í ár á ákvæði um gjaldmiðlaáhættu í lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 29/1997 voru heimildir til erlendra fjárfestinga rýmkaðar. Fjárfestingarstefnur sjóðanna fyrir árið 2024 sýna að þeir búast við að hækka hlutfall erlendra eigna um 2,1 prósentu af heildareignum en á móti áætla þeir að lækka vægi ríkisskuldabréfa og hlutabréfa. Svigrúm sjóðanna til áhættutöku er mismunandi og eru áherslur þeirra ólíkar einkum varðandi fjárfestingar í erlendum eignum og ríkisskuldabréfum. Fram kom að útlit væri fyrir að raunávöxtun samtryggingardeilda lífeyrissjóða yrði neikvæð á árinu 2023 annað árið í röð. Á fyrstu níu mánuðum ársins væri talið að raunávöxtun sjóðanna hafi verið neikvæð um 2%. Fram kom að ef fram heldur sem horfir þurfi einhverjir lífeyrissjóðir að grípa til aðgerða til að bregðast við halla á tryggingafræðilegri stöðu.

Nefndin ræddi að lífeyrissjóðir væru ráðandi þátttakendur á innlendum fjármálamarkaði. Stærð eignasafns sjóðanna í samanburði við stærð hagkerfisins gerði það að verkum að starfsemi þeirra gætu haft áhrif á fjármálastöðugleika. Nefndin taldi mikilvægt að lagaumgjörð um sjóðina tæki mið af þessu og að þær kröfur sem gerðar væru til þeirra við miðlun fjármagns væru sambærilegar við þær sem gerðar eru til annarra aðila á fjármálamarkaði.

Álagspróf fyrir árið 2024

Fjármálastöðugleikanefnd fékk kynningu á drögum að sviðsmyndum álagsprófs Seðlabanka Íslands á kerfislega mikilvæga banka fyrir árið 2024. Við hönnun þeirra er litið til helstu drifkrafta í afkomu bankanna auk þess sem kerfisáhætta er metin. Álag sviðsmyndar ársins 2024 tekur á þróun helstu hagstærða eins og atvinnuleysis, launa, hagvaxtar, verðbólgu og vaxtaþróunar. Atburðarásin er hönnuð til að kanna viðnámsþrótt banka undir álagi yfir þriggja ára tímabil þar sem litið er til þróunar helstu eignamarkaða, vaxtastigs og skuldastöðu heimila, fyrirtækja sem og hins opinbera við mat á forsendum.

Skilabærni kerfislega mikilvægra fjármálafyrirtækja

Markmið laga um skilameðferð er að varðveita fjármálastöðugleika og lágmarka neikvæðar afleiðingar fjármálaáfalla með því að vernda tryggðar innstæður og fjárfesta, eignir viðskiptavina og nauðsynlega starfsemi fyrirtækja og lágmarka hættu á að veita þurfi fjárframlög úr ríkissjóði. Skrifstofa skilavalds greindi frá helstu ákvörðunum seðlabankastjóra í málefnum skilavalds frá því að nefndin fékk síðast

kynningu fyrir ári síðan á málefnum skilavalds. Lokið hafði verið við árlega uppfærslu skilaáætlana fyrir KMB og þær samþykktar. Samhliða voru teknar ákvarðanir um MREL kröfur fyrir stóru viðskiptabankana þrjá. Þá hafa lög nr. 63/2023 um breytingu á lögum nr. 70/2020 um skilameðferð tekið gildi í kjölfar samþykktar þeirra á Alþingi í júní sl. Lögum er ætlað að innleiða svokallað BRRD II tilskipun í íslenskan rétt. Stefnt er að því að samþykkja skilaáætlanir fjögurra sparisjóða fyrir árslok 2023.

Ákvörðun um lágmarkseiginfjárkröfu viðskiptabanka

Nefndin fékk kynningu á mati á lágmarkseiginfjárkröfum sem lagðar eru á viðskiptabankana. Í því samhengi er könnunar- og matsferli (SREP) mikilvægur þáttur í að meta lágmarkseiginfjárkröfu sem lögð er á fjármálafyrirtæki. Niðurstaða ferlisins skilar mati á eiginfjárbörf undir stoð II-R og veltur á áhættuþáttum sem tengjast eigin fé, lausafjár- og fjármögnunarbörf, mati á viðskiptalíkani, stjórnarháttum og innra eftirliti. Eiginfjárfraða lækkaði á alla kerfislega mikilvæga banka í nýlegu mati en hún hækkaði á Kviku banka.

Ákvarðanir fjármálastöðugleikanefndar

Sveiflujöfnunaraukinn

Megintilgangur sveiflujöfnunaraukans er að auka viðnámsþrótt fjármálafyrirtækja gagnvart sveiflu-tengdri kerfisáhættu og veita þeim þannig svigrúm til þess að mæta tapi og viðhalda lánsfjárframboði á álagstímum. Í lögum er kveðið á um að aukinn skuli nema á bilinu 0 til 2,5%. Sveiflujöfnunaraukinn megi þó vera hærri ef áhættuþættir sem liggja til grundvallar mati fjármálastöðugleikanefndar gefa tilefni til. Eiginfjárlutföll KMB væru afar rúm og vanskil útlána væru lítil. Staða bankanna væri traust, lausafjárlutföll rúm og útlánavöxtur hefði minnkað. Hægt hafði á hagvexti, einkaneysla dregist saman þrjá fjórðunga í röð og viðskiptajöfnuður orðinn jákvæður. Hærra vaxtastig hefði enn sem komið er ekki komið fram í auknum vanskilum og útlánatöpum. Fjármögnun bankanna í erlendum gjaldmiðlum væri á áætlun, endurfjármögnunarbörf á næstu 12 mánuðum væri tiltölulega hófleg og því væri endurfjármögnunaráhætta minni en ella.

Því lengra sem tímabil hárri vaxta yrði því meiri gætu möguleg áhrif orðið á banka. Lánagæði gætu versnað og vanskil aukist ef efnahagshorfur versnuðu umfram það sem nú væri gert ráð fyrir og atvinnuleysi ykist meira en búist væri við. Ákvörðun um hækkun aukans í mars sl. í 2,5% skapaði enn frekara svigrúm til að bregðast við kæmi til efnahagssamdráttar em valdið gæti skerðingu á lánsfjárframboði. Að lokinni umræðu bar seðlabankastjóri upp tillögu um að halda gildi sveiflujöfnunaraukans óbreyttu í 2,5% og var hún samþykkt samhljóða.

Lánþegaskilyrði

Nefndin ræddi áhrif jarðhræringa á Reykjanesi á fjármálastöðugleika og var sammála um að miðað við þær sviðsmyndir sem nú væru taldar líklegastar væri fjármálastöðugleika ekki ógnað. Staða sumra lán-takenda væri þó erfið og háð mikilli óvissu. Fjármálastöðugleikanefnd taldi einnig að ekki væri tilefni til að bregðast við með breytingum á lánþegaskilyrðum.

Kerfislega mikilvæg fjármálafyrirtæki

Mat á kerfislega mikilvægum fjármálafyrirtækjum var kynnt fyrir nefndinni en matið byggir á aðferðafræði Evrópsku bankaeftirlitsstofnunarinnar (EBA). Vísar sem meta stærð, mikilvægi, flækjustig og tengsl fjármálafyrirtækja á Íslandi lágu til grundvallar matinu. Mikilvægi einstakra aðila var jafnframt skoðað út frá mikilvægi þeirra fyrir fjármálakerfið.

Nefndarmenn voru sammála um að staðfesta áframhaldandi kerfislegt mikilvægi Arion banka, Íslandsbanka og Landsbankans. Bar seðlabankastjóri upp tillögu þess efnis sem var samþykkt samhljóða. Nefndin var sammála um að stuðst yrði áfram við aðferðafræði EBA við mat á kerfislegu mikilvægi fjármálafyrirtækja hér á landi ásamt því að beita samhliða sérfræðimati byggðu á viðbótarvísunum og mati á mikilvægi einstakra aðila fyrir fjármálakerfið hér á landi, í samræmi við lög um Seðlabankann og lög um fjármálafyrirtæki.

Eiginfjárouki vegna kerfislegs mikilvægis

Eiginfjárouki vegna kerfislegs mikilvægis var virkjaður árið 2016 og er lagður á fjármálafyrirtæki sem vegna stærðar og eðlis starfsemi sinnar geta haft umtalsverð neikvæð áhrif á fjármálastöðugleika og á raunhagkerfið ef þau lenda í erfiðleikum. Sú áhætta sem mætt er með eiginfjárouka vegna kerfislegs mikilvægis er því tregbreytanleg. Bar seðlabankastjóri upp tillögu um að eiginfjárouka vegna kerfislegs mikilvægis yrði haldið óbreyttum í 2% á allar áhættuskuldbindingar á móðurfélags- og samstæðugrunni. Var tillagan samþykkt samhljóða. Samanlagðir eiginfjároukar á kerfislega mikilvæga banka hér á landi eru 9,5% án fyrirhugaðrar hækkunar sveiflujöfnunaraukans í mars nk.

Fjármálainnviðir

Eitt meginhlutverka Seðlabanka Íslands er að stuðla að virku og öruggu fjármálakerfi, þ.m.t. greiðslumiðlun í landinu og við útlönd. Áfram er unnið að því að treysta umgjörð fjármálainnviða landsins. Fjallað var um rekstraröryggi og viðbúnaðaráætlanir. Nefndin fékk kynningu á reiðufé sem þrautarvararlausn verði rof á rafrænni greiðslumiðlun. Ísland stendur frammi fyrir minnkandi reiðufjárnotkun og aðgengi að reiðufé hefur versnað þar sem útibúum og hraðbönkum fer fækkandi. Víða í Evrópu t.d. í Hollandi og Svíþjóð hefur verið gripið til aðgerða til að mæta þessari þróun. Rætt var um öryggi tengt rafrænni auðkenningu og að mikilvægt væri að aðilar sameinist um að leysa þau vandamál sem komið hafa upp og styrkja varnir gegn netsvikum.

Nefndin fékk kynningu á Nasdaq CSD SE og Verðbréfamiðstöð Íslands sem starfrækja verðbréfauppgjörskerfi hér á landi.

Nefndin fagnaði því að drög að frumvarpi um rekstraröryggi í greiðslumiðlun væri komið í samráðsgátt stjórnvalda og styður framgang þess. Í frumvarpinu eru settar fram tillögur að breytingum á lögum um Seðlabanka Íslands þar sem gert er ráð fyrir að bankinn fái heimildir til að setja reglur um rekstraröryggi í greiðslumiðlun að fengnu samþykki fjármálastöðugleikanefndar.

Sem fyrr var nefndin á einu máli um mikilvægi þess að huga heildstætt að viðnámsþrótti greiðslumiðlunar, koma sem fyrst á óháðri innlendri greiðslumiðlun, styrkja net- og rekstraröryggi fjármálafyrirtækja og treysta rekstrarsamfellu.

Í lok fundarins samþykkti nefndin yfirlýsingu til birtingar að morgni 6. desember 2023.

Eftirfarandi nefndarmenn sátu fundinn:

Ásgeir Jónsson, seðlabankastjóri og formaður nefndarinnar

Gunnar Jakobsson, varaseðlabankastjóri fjármálastöðugleika

Björk Sigurgísladóttir, varaseðlabankastjóri fjármálaeftirlits

Rannveig Sigurðardóttir, varaseðlabankastjóri peningastefnu

Axel Hall, utanaðkomandi nefndarmaður

Bryndís Ásbjarnardóttir, utanaðkomandi nefndarmaður

Guðmundur Kr. Tómasson, utanaðkomandi nefndarmaður

Guðrún Þorleifsdóttir, skrifstofustjóri í fjármála- og efnahagsráðuneytinu, sat fundinn með málfrelsi og tillögurétt.

Haukur C. Benediktsson, framkvæmdastjóri fjármálastöðugleikasviðs Seðlabankans, Eggert Þ. Þórarinsson, aðstoðarframkvæmdastjóri fjármálastöðugleikasviðs, Vigdís Ósk Helgadóttir, forstöðumaður á fjármálastöðugleikasviði og Rannveig Júníusdóttir, framkvæmdarstjóri skrifstofu bankastjóra sátu allan fund nefndarinnar. Auk þess sátu nokkrir aðrir starfsmenn Seðlabankans hluta fundarins.

Rósa Björk Sveinsdóttir ritaði fundargerð.